

PhotoEspaña kan de crisis makkelijk aan

De 15e editie van PhotoEspaña moest het vanwege de economische crisis met 25 procent minder budget doen. Aan het overvolle programma was er niets van te merken. Voor elk wat wils.

De Real Jardín Botánico vormt een schitterende oase van rust in het hart van Madrid. Maar deze woensdagmiddag in juni is het er een drukte van belang, vooral bij de ingang van een groot paviljoen waar twee fototentoonstellingen open gaan. Tientallen fotografen en cameraploegen komen in actie als de burgemeester van Madrid arriveert in het gezelschap van een stel bobo's. De vijftiende editie van PhotoEspaña, het Internationale Festival van Fotografie en Visuele Kunsten, kan officieel van start gaan.

Eerlijk gezegd was ik met enige reserve afgereisd naar de Spaanse hoofdstad. Het had alles te maken met de ditmaal gekozen thematiek die me nogal abstract en gekunsteld overkwam. 'From Here. Context and Internationalization', luidde de titel in het Engels. De toelichting maakte het voor mij niet duidelijker. Het leek me meer kunstgericht dan documentair. Maar - om een lang verhaal kort te maken - het bleek gelukkig allemaal mee te vallen. Tentoonstellingen die meer met beeldende kunst te maken hebben dan fotografie waren er in elk geval lang niet zoveel als ik even gevreesd had.

PhotoEspaña wordt sinds 1998 jaarlijks georganiseerd door La Fábrica. Dat is een

op 'cultureel management' gerichte onderneming die zich ondermeer bezig houdt met het uitgeven van boeken op het gebied van fotografie, kunst en literatuur. Ook het maken van boeken in opdracht van bedrijven en publieke instellingen hoort tot de business.

Brede samenwerking

PhotoEspaña heeft zich tot zo'n groot internationaal evenement kunnen ontwikkelen dankzij een brede samenwerking van bedrijven, bestuurlijke en culturele instellingen, musea, galeries en fotografen. Jaarlijks komen er zo'n 700.000 bezoekers op af, valt te lezen in de ruim 200 pagina's tellende gids waarin alle programmagegevens vermeld staan.

Ondanks de bezuinigingen waaraan ook PhotoEspaña niet kon ontkomen gezien de economische crisis, was het programma weer uitgebreid. Zo telde de officiële sectie niet minder dan 23 exposities (waaronder diverse grote groepstentoonstellingen), was er een Festival Off waaraan 38 galeries meededen - meer dan tijdens de vorige editie - en kon je ook nog op een stuk of twintig andere locaties terecht, van

Goethe Instituut tot Hotel Westin Palace. Van meer dan 300 fotografen en beeldende kunstenaars werd werk getoond. En dan hebben we het nog niet over de educatieve programma's, lezingen, workshops (onder meer van Magnum-fotografen als Abbas en Antoine d'Agata) fotowedstrijden en portfoliobesprekingen.

Wonderlijke werelden

Met zo'n groot aanbod moet je als bezoeker uiteraard keuzes maken. En wat mij betreft begon ik in de openingsweek van het festival met een bezoek aan het Teatro Fernán Gómez. Daar werden dinsdagavond twee grote tentoonstellingen geopend. Aan de ene kant ging het om Andy Warhol en zijn Factory, aan de andere kant om een groepstentoonstelling van 15 voor mij onbekende Japanse, Chinese, Koreaanse en andere Aziatische fotografen. 'Asia Serendipity' was de titel van laatstgenoemde tentoonstelling en inderdaad waren er wel wat 'toevallige ontdekkingen' te doen.

Bij Japanse fotografie denk ik altijd op de eerste plaats aan werk dat stevig in de realiteit geworteld is, werk van fotografen als Araki en Moriyama. Hoe anders was de fotografie die hier getoond werd. Neem Koji Sekimoto. Hij maakt meisjes van klei - op zichzelf heel realistisch overigens - plaatst ze in een soort kijkdozen die aan sprookjes of dromen doen denken en fotografeert hen vervolgens met een

*View of waterfall with rocks and pines, 2007.
Foto Lu Yao.*

Foto Yasushi Kohno.

Adolescere, 2010. Foto Lucia Baragli.

groot formaat camera. Ook Yasushi Kohno schept wonderlijke werelden, al zijn die eerder surrealistisch te noemen. Sowieso gebruiken veel deelnemers aan deze expositie de fotografie als een uitgelezen middel om de werkelijkheid naar hun hand te zetten. Maar de verschillen zijn groot. De Chinees Lu Yao bijvoorbeeld maakt werk dat op het eerste gezicht sterk doet denken aan oude pentekeningen van idyllische landschappen. Kijk je beter, dan is het allemaal niet zo romantisch en zitten we midden in de 21e eeuw met zijn milieuproblemen.

Andy Warhol

De tentoonstelling over Andy Warhol en zijn vrienden was heel andere koek. Het leven in en rond The Factory - Warhols even beroemde als invloedrijke studio in New York - kwam in beeld aan de hand van meer dan honderd foto's. Er zaten foto's bij die aan familiekiekjes deden denken, ondermeer van de hand van Warhol zelf, maar ook veel foto's van beroemde fotografen zoals Richard Avedon, Cecil Beaton en Stephen Shore. En uiteraard ontbraken ook Warhols 'hoffotografen'

Uit de serie 'Ciudad Juárez Memory Log Book' van Mayra Martell.

Nat Finkelstein en Billy Name niet in de expositie. Van de laatste was ondermeer een schitterende foto uit 1964/65 waarop de grote kunstenaar poseert temidden van 'de mooiste vrouwen' van de club. Ook films en boeken van hem waren er te zien. (Op een andere locatie in Madrid ging die dag de expositie 'Andy Warhol. Screen Tests and Factory Films' van start).

'Schizofreen'

De dag erop sloot ik aan bij de previews voor de pers. En dat betekende dat ik in amper vijf uur tijd een stuk of zes grote tentoonstellingen bezocht. Het deed me aan een filmmarathon denken. Natuurlijk krijg je wel héél veel in korte tijd te zien maar je raakt, als het goed is, ook in een soort stemming die je nieuwsgierig maakt en houdt. De eerste gang was naar het Casa de América waar elf bekende Spaanse fotografen hun visie gaven op Cuba. De meesten deden dat in zwart-wit. Haast

Fun Fair 1, 1997. Foto Lilla Szász.

poëtisch à la Doisneau vond ik de Cubaanse schone in de regen van Juan Manuel Díaz Burgos.

Hard waren de koppen van Alberto García-Alix - wat dat betreft blijft hij ook in een ander land zichzelf - en buitengewoon sensueel de rug van een Cubaanse, zoals schitterend vastgelegd door Isabel Muñoz. In het nabij gelegen Instituto Cervantes was een tentoonstelling ingericht onder een titel die je zou kunnen vertalen met 'Tropische schizofrenie'. Het ging om 16 kleine exposities van evenzovele Latijns-Amerikaanse fotografen die vorig jaar geselecteerd waren tijdens Traslántica, een evenement dat PhotoEspaña sinds 2009 jaarlijks organiseert in Zuid-Amerika. Het 'schizofrene' sloeg, voorzover ik het kon zien, op het gegeven dat de fotografen een leefwereld lieten zien waarin enerzijds sprake is van een boombende economie, anderzijds van nog altijd veel armoede en andere menselijke elende. Dat betekende dus enerzijds metershoge foto's van wolkenkrabbers en inlevende reportages van mensen die er met weinig middelen toch in slagen om iets van hun leven te maken. Mooi werk was er van onder andere Lucia Baragli en José Luis Cuevas maar de meest bijzondere bijdrage leverde wat mij betreft de jonge Mexicaanse Mayra Martell met haar Ciudad Juárez Memory Log Book. Ik zou graag een boek van haar willen hebben.

Boxers en hoeren

Ook in de expositie 'Aquí Estamos' (letterlijk: 'Hier zijn we') was een belangrijke

Cuba, 1995. Foto Isabel Muñoz.

rol weggelegd voor een Zuid-Amerikaanse fotografe. In dit geval ging het om de Chileense Paz Errázuriz die al actief was toen Mayra Martell nog geboren moest worden. Van haar waren ondermeer mooie portretten van boxers en travestieten te zien. Het vormde een beetje een merkwaardige en weinig overtuigende combinatie met de portretten van Richard Avedon. Wat dat betreft lagen de twee andere exposanten wat meer voor de hand. Enerzijds Richard Billingham van wie werk te zien was uit zijn meesterlijke boek 'Ray's a Laugh' (1996). ("Ik vind de foto's mooier als ze zo groot aan de muur hangen", zei de Engelse fotograaf zelf). Anderzijds Lilla Szász, een voor mij onbekende Hongaarse fotografe. Van haar vond ik vooral mooi een serie foto's waarvoor zij drie jaar lang in Boedapest een wel heel merkwaardig 'gezin' volgde, bestaande uit de prostitué's Michael en Alexander en de prostituée Monica. Op één van de foto's poseert de fotografe zelf als hoorde zij ook bij het trio. "Dat deed ik om beter te voelen hoe het was om in hun schoenen te staan", zegt ze. "Alexander zei dat ik een hele goeie hoer zou zijn, maar ik blijf toch liever fotograaf." Zij maakte ook via Blurb een zelfgepubliceerd boek dat triest eindigt met de zelfmoord van Michael.

Lichaam of beeld

Na de tentoonstelling 'Gentlemen of Bacongo' van de Italiaan Daniele Tamagni - 'een unieke combinatie van modefotografie en sociale reportage' - werd het tijd om naar de Real Jardín Botánico te gaan. Vanwege de grote drukte kost het enig geduld om de tentoonstellingszalen te

Strock of Soul, no. 29, 1994. Foto Paz Errázuriz.

ret van museumbezoekers van Thomas Struth. Mooi is ook een Vietnamese landschap van Wout Berger.

Nieuwsgieriger ben ik naar de groepstentoonstelling in het aangrenzende paviljoen. Hier is een selectie te zien uit de fotocollectie van de multinational Aena Aeropuertos. De gemeenschappelijke noemer, begrijp ik, is fotografie als getuige van de tijd en maatschappij waarin wij leven. Het gaat uitsluitend om werk van Spaanse fotografen, van wie ik de meeste niet ken. Opvallend is Victoria Diehls foto van een vrouw met doorboorde borsten. Is het een lichaam of beeld? Verschillende bezoekers staan er voor stil. "Wel vreemd die gaten", zegt een oudere vrouw, "maar als je goed kijkt, vertoont het lichaam ook echte sporen van geweld." (Later, thuis googelend, zie ik dat de foto deel uitmaakt van de serie (vertaald) 'Leven en dood van standbeelden' en dat de fotografe een boek maakte met de titel 'Het kwetsbare lichaam'.)

Hermitage, St. Petersburg, 2005. Foto Thomas Struth.

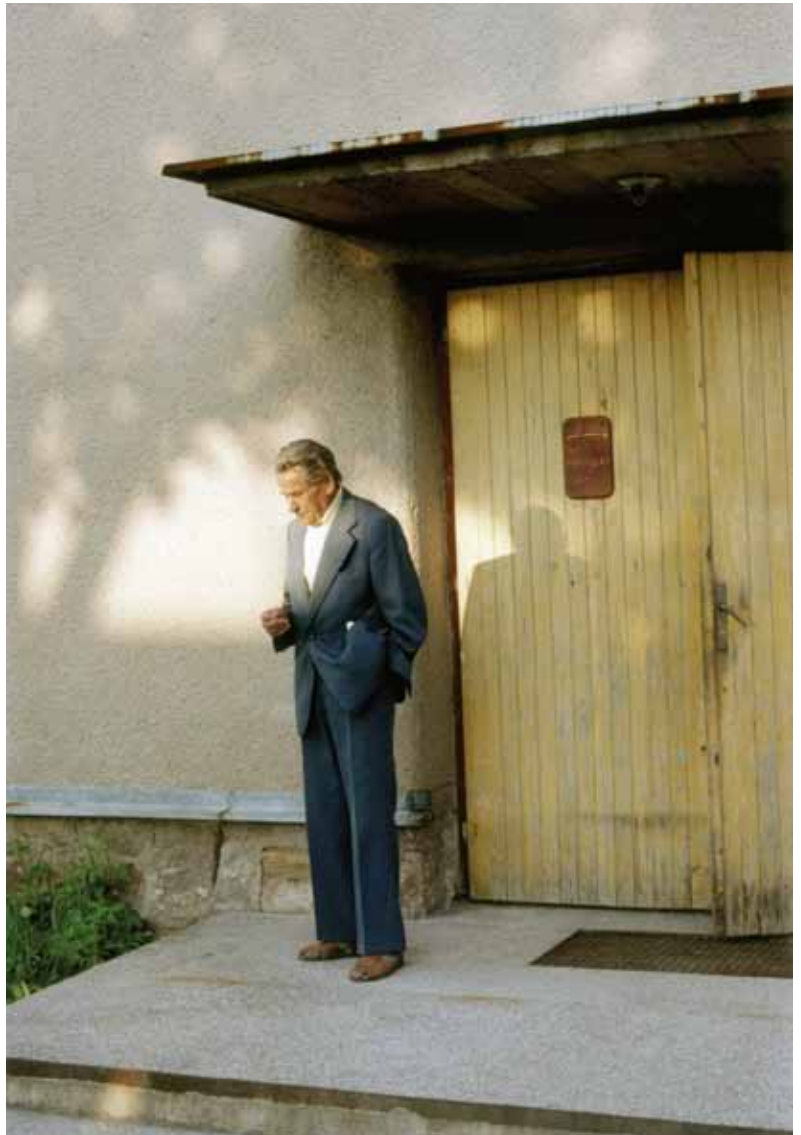

Bathed in tears # 17,
2009. Foto Helena
Almeida.

Amazonia

Fotofestivals worden pas echt leuk als je nieuwe dingen of nieuwe fotografen ontdekt. Of als je iets in het echt ziet wat je alleen uit boeken kent. Wat dat betreft werd ik het best bediend op het Off Festival. Zoals gezegd deden daar 37 galeries aan mee, verspreid over de hele stad, en één ervan toonde voor mij onbekend werk van Claudia Andujar. De oorspronkelijk uit Zwitserland afkomstige fotografe woont al sinds 1956 in Brazilië en is ondermeer bekend geworden door haar grote inzet voor de Yanomami, een bedreigde Indianenstam waarover ze prachtige fotoreportages maakte. Andujar is ook - samen met George Leary Love - de auteur van 'Amazonia', een fenomenaal fotoboek dat ik enkel kende van 'The Latin American Photobook', een recent overzicht van belangrijke fotoboeken uit Latijns-Amerika. Ik trof het dat aan dit overzicht

Uit de serie
'Transmongolian',
2011 van Álvaro Laiz.
Courtesy Galeria
Fúcares.

Uit de serie en het gelijknamig boek 'Rokytnik' van Jitka Hanzlová.

een prachtige tentoonstelling gewijd was bij Ivory Art + Press, waar ondermeer de beste fotoboekenzaak van Madrid gevestigd is. En toeval of niet, toen ik de expositieruimte binnenliep, viel mijn oog direct op een paar foto's uit 'Amazonia' die op de muur geprojecteerd werden. Uiteraard lag het boek zelf er ook. Zoals er van meer zeldzame fotoboeken exemplaren lagen in de vitrinekasten, al of niet in combinatie met originele foto's en dummies. Exposities in andere galeries die ik bezocht vielen me tegen. Met uitzondering dan van Galeria Fúcares waar de expositie Transmongolian te zien was van de jonge Spaanse fotograaf Álvaro Laiz. Het is wonderbaarlijk hoe hij erin geslaagd is door te dringen tot de wereld van Mongoolse homo's, lesbo's en transseksuelen, vervolgd en verketterd in eigen land. Er hangt een geheimzinnige, melancholische sfeer rond de portretten, nachtelijke tafelen en landschappen - er zou een mooi boek van te maken zijn.

Koffertje

Was hiermee de koek op? Zeker niet. Maar op de door mij gekozen tentoonstel-

lingen ben ik verder geen grote verrassingen tegengekomen. Bovendien gingen sommige exposities pas later van start, onder andere een die gewijd was aan de beroemde 'Mexican Suitcase': het koffertje met ruim 4500 verloren gewaande negatieven van de Spaanse Burgeroorlog van Robert Capa, David 'Chim' Seymour en Gerda Taro. Wèl zag ik bij Fundación Mapfre nog een indrukwekkende overzichtstentoonstelling van Jitka Hanzlová over wie een fraaie monografie verscheen bij Kehrer. (De Duitse uitgever won op het festival trouwens de prijs van meest prominente uitgever van het jaar; voor een bespreking van het boek van Hanzlová: zie de foto-boekenrubriek van dit nummer). PhotoEspaña sloot op 22 juli. De organisatoren telden 620.000 bezoekers en keken tevreden terug op een geslaagd festival. Niet op de laatste plaats omdat het hen gelukt was ondanks de economische crisis - men had 25 procent minder budget - toch een volwaardig programma te kunnen presenteren en zelfs hier en daar meer te bieden dan voorgaande jaren. ■